

УДК 343.77

S. Matvieiev

ILLEGAL HUNTING: THE MENS REA OF THE BODY OF THE CRIME

С.В. Матвеев

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри теорії та історії держави і права
ВНЗ «Національна академія управління»

НЕЗАКОННЕ ПОЛЮВАННЯ: ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ СКЛАДУ ЗЛОЧИНУ

Постановка проблеми. Проблема суб'єктивної сторони злочинів і досліджуваного складу злочину, зокрема, відноситься до найменш вивчених. Це робить її актуальною, особливо в період дії чинного КК України у сфері боротьби зі злочинами проти навколишнього природного середовища. Вимагають розгляду загальні питання, що стосуються суб'єктивної сторони цього складу злочину, без яких подальше використання в юридичній практиці може мати певні труднощі та дискусійні моменти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В юридичній літературі дослідженню суб'єктивної сторони злочину, її співвідношенню з виною, впливу мотиву й мети на визначення форми вини приділялась досить значна увага. Відповідні проблеми досліджували такі вчені, як: Т.Д. Бушуєва, С.Б. Гавриш, С.А. Голуб, В.Г. Гончаренко, В.К. Грищук, О.О. Дудоров, В.А. Клименко, М.Й. Коржанський, О.М. Костенко, В.А. Ломако, В.К. Матвійчук, В.Л. Мунтян, Ю.В. Нікітін, В.Д. Пакутін, В.Я. Тацій, Ю.С. Шакурн та ін. Проте й досі найчастіше ототожнюються вина із суб'єктивною стороною злочину, відсутні ґрунтовні пропозиції з практичного використання теоретичних напрацювань при розгляді справ, передбачених ст. 248 Кримінального кодексу України.

Мета статті полягає у з'ясуванні деяких особливостей визначення суб'єктивної сторони складу злочину незаконне полювання.

Основні результати дослідження.

В юридичній літературі суб'єктивна сторона складу злочину і, зокрема, передбаченого ст. 248 Кримінального кодексу України, визначається як психічне ставлення особи до вчиненого нею діяння та його наслідків з певною формою вини, мотивом і метою [22, с. 115]. Таким чином, однією і тією ж формулою психічного ставлення позначається і частина, і ціле – суб'єктивна сторона й вина, що може спричинити певну проблему.

Також можна зустріти й дещо інше визначення: психічне ставлення особи до вчиненого нею суспільно небезпечного діяння та його наслідків характеризується виною, мотивом і метою злочину [18, с. 161; 9, с. 142]. Проте

і таке визначення не повністю обґрунтоване, оскільки психічне ставлення суб'єкта являє собою вину в формі умислу і необережності, а суб'єктивна сторона включає в себе не лише названі, але й інші компоненти, зокрема, емоції, що проявляються в злочинній поведінці.

Існує думка, що під суб'єктивною стороною злочину слід розуміти психічну діяльність особи, безпосередньо пов'язану з вчиненням злочину [17, с. 6]. Ця думка найбільш мотивована, оскільки вона не збігається з визначенням вини, передбаченим ст. 23 КК України. Отже, отожднення вини із суб'єктивною стороною злочину є недостатньо обґрунтованим. Проте найбільш обґрунтованим, на наш погляд, є таке визначення суб'єктивної сторони злочину: «Це внутрішня сторона злочину як асоціального мотиваційного вчинку, яка є психічною діяльністю особи, що відображає її ціннісно-сміслову ставлення до вчиненого нею суспільно небезпечного діяння, наслідків і має разом з наслідками злочину особистісний смисл та характеризується виною, мотивом, метою і емоціями» [13, с. 178].

Найбільш істотні положення з цих визначень доцільно використати при дослідженні суб'єктивної сторони складу злочину незаконне полювання. В цьому аспекті слід зазначити, що ознаки суб'єктивної сторони конкретного складу злочину або називаються в диспозиції статті Кримінального кодексу України, або визначаються характером злочинного посягання. Вони мають неоднакове призначення. Так, вина є обов'язковою ознакою складу злочину. Без неї відсутній склад злочину, а тому не може бути кримінальної відповідальності (ст. 62 Конституції України, ст. 2 КК України).

Вина виражається в психічному відношенні особи до вчиненого злочину у формі умислу й необережності [19, с. 179]. Зміст же форми вини розкривається в стст. 24 і 25 КК України. Наука кримінального права розглядає вину особи, виражену в злочині, як факт об'єктивної дійсності (тобто як об'єктивну істину), яку повинен встановити дізнавач, слідчий, прокурор, суд. При цьому теорія кримінального права України заперечує «оціночний» критерій розуміння вини, що мав місце в працях деяких вчених. Так, вважаючи невдалим визначення поняття вини в традиційному її розумінні, Б.С. Утевський запропонував своє визначення, вмістивши в нього оціночний момент [23, с. 103]. Його концепція про вину як оціночну категорію, що виражена в негативному судженні судді про поведінку підсудного, взята на озброєння практиками, могла б мати негативний вплив на діяльність органів правосуддя.

Методологічною основою пізнання психіки особи до вчиненого нею злочину є критерій її з'ясування через аналіз діяльності особи, яка вчинила злочин [5, с. 8]. Ось чому суб'єктивна сторона злочину повинна встановлюватися через перелік юридично значимих ознак об'єктивної сторони складу злочину, на підставі яких проводиться розподіл злочинів з формальним або матеріальним складом. Вони неоднаково відображаються у свідомості винного, тому в юридичній науці приділяється значна увага з'ясуванню змісту вини у злочинах з формальним складом, до яких відноситься і незаконне полювання (за винятком вчинення злочину, що завдав істотної шкоди (ч.1 ст. 248 КК України)).

З цього питання в науці кримінального права існує дві точки зору: одні автори стверджують, що у злочинах з формальним складом вина виражається в психічному ставленні не лише до дій, але й до наслідків [14, с. 27; 21, с. 6]; інші вважають, що у формальних складах, де наслідок не є ознакою об'єктивної сторони таких складів злочину, психічне ставлення до нього не впливає на форму вини і кваліфікацію злочинів (тобто в злочинах з формальними складами форма вини визначається психічним ставленням до дій) [4, с. 74].

Друга точка зору більш вірна, тому що не ігнорує різницю між матеріальними і формальними складами, що обумовлена їх законодавчою конструкцією.

Виходячи з таких загальних методологічних передумов, розглянемо суб'єктивну сторону складу злочину, передбаченого ст. 248 Кримінального кодексу України. Це питання необхідно розглядати виходячи: 1) з позиції існуючих точок зору на вину стосовно злочинного полювання; 2) з позиції конструкції указанного складу злочину і можливого ставлення особи до дій і наслідків, а також на підставі існуючої практики.

В юридичній літературі існують різні точки зору на вину в злочині, передбаченому ст. 248 КК. Так, одні автори вважають, що цей злочин може вчинятися з умислом або необережною формою вини [15, с. 528; 7, с. 561; 12, с. 444]; інші наполягають, що ці злочини вчиняються у формі умислу відносно діяння і наслідків [8, с. 417]. Існує думка, що злочин передбачений ст. 248 КК, характеризується умислом [6, с. 663].

На нашу думку, автори першої точки зору не враховують конструкцію складу злочину, нормативне і наукове визначення полювання, що й сприяло такому їхньому сприйняттю вини.

Більш прийнятною в цьому аспекті є позиція авторів другої і третьої точок зору. В той же час і вони не враховують того, що ставлення до наслідків (істотна шкода) можливе також із побічним умислом.

У ст. 248 Кримінального кодексу України відсутні будь-які вказівки щодо форм вини та інших ознак суб'єктивної сторони цього складу злочину. Разом з тим, структура об'єктивної сторони незаконного полювання, характер дії, знаряддя і засоби його вчинення, способи, які застосовували виконавці, а також наслідки злочину вказують на те, що цей злочин чиниться умисно. Мотиви умисних діянь можуть бути різними. Однак вони на кваліфікацію вчиненого не впливають, а можуть лише бути враховані судом під час призначення певної міри покарання.

Для того, щоб дати будь-які теоретичні пояснення і практичні рекомендації правоохоронним органам із зазначеної проблеми, необхідно звернутися до дій, які винний вчинив під час незаконного полювання. Можна сміливо констатувати, що особа не може займатись пошуком, вистежувати з метою добування, вилову, переслідування звірів і птахів з необережності і, тим більш, з побічним умислом. Те ж саме можна сказати і про такі дії, коли винний здійснює їх тільки з конкретним наміром. Це стосується такої ситуації, коли винний перебуває в угіддях з рушницею (в т.ч. й у зібраному вигляді), з ловчими пта-

хами, капканами й іншим знаряддям полювання поза дорогами загального користування з добутою продукцією, якщо ці дії завдали істотної шкоди.

Вчинення злочину з формальним складом неможливе з побічним умислом, тому що останній передбачає допущення шкідливих наслідків, що є характерним тільки для злочинів з матеріальним складом.

У практичній діяльності може виникнути питання про форму й види вини, коли незаконним полюванням спричиняється істотна шкода, що характерне для злочинів з матеріальним складом. В цьому випадку дії, що можуть призвести до шкоди в результаті переслідування з метою добування, вистежування з метою добування й самого добування звірів і птахів, можливі із прямим умислом, а також і побічним — до наслідків, незважаючи на те, що незаконне полювання є цілеспрямованим. Це підтверджується і наявністю соціальної обумовленості зазначених норм, а також свідчить про те, що вони прийняті з метою боротьби з цілеспрямованим знищенням мисливських звірів і птахів. Така думка має підтримку юристів і судової практики [20; с. 114; 11, с. 396].

Отже, підсумовуючи вищевикладене, необхідно зазначити, що інтелектуальний момент умислу в незаконному полюванні характеризується усвідомленням небезпечного характеру цих дій, а для складів злочинів з матеріальним складом і передбаченням суспільно небезпечних наслідків. Інакше кажучи, суб'єкт усвідомлює суспільну небезпечність таких дій, які порушують або ставлять під загрозу порушення суспільні відносини, що забезпечують охорону, раціональне використання, оздоровлення та відтворення мисливських звірів і птахів. У тих випадках, коли особа не усвідомлює хоча б однієї з указаних ознак об'єктивної сторони, не існуватиме складу злочину, передбаченого ст. 248 Кримінального кодексу України.

Вольовий момент умислу в незаконному полюванні характеризується бажанням вчинити такі дії як незаконне полювання, а стосовно наслідків (ч. 1 ст. 248 КК) – бажанням настання таких наслідків або свідомим їх допущенням.

На підставі викладеного можна стверджувати, що законодавча конструкція об'єктивної сторони незаконного полювання, характер дій, знарядь і засобів його вчинення, а також способів, що застосовуються винними, та наслідки вказують на те, що ці злочини вчиняються тільки з прямим умислом. Мотиви умисного діяння можуть бути різними. Однак вони на кваліфікацію вчиненого не впливають, а лише можуть бути враховані судом під час призначення міри покарання.

Правильно, на нашу думку, відмічав Б.С. Вікторов, що «безмотивних діянь не існує...» [1, с. 15], тому, відповідно до п. 2 ст. 64 КПК України та ст. 234 цього ж законодавчого акта, органи дізнання, суд у кожній кримінальній справі зобов'язані встановити форму вини, мотив і мету вчинення певного злочину. Обґрунтуванню вини, чіткому з'ясуванню мотивів і мети незаконного полювання слід приділяти більше уваги, ніж це робиться на практиці. Адже якщо метою цього злочину була нажива, то це значно підвищує його суспільну небезпечність і має бути враховано судом під час призначення відповідної міри покарання.

Як свідчить аналіз юридичної літератури та кримінальних справ з незаконного полювання, вихідним моментом вчинення цього злочину є усвідомлення мотиву, яке супроводжується постановкою суб'єктом певної мети. Без проникнення у психологічну структуру правова оцінка злочину ускладнюється. Але у відомих працях цей аспект, на жаль, глибоко не досліджувався [24, с. 20–21; 16, с. 40]. Тільки С.Б. Гавриш робить спробу сформулювати цю проблему, але лише на постановочному рівні [3, с. 199].

На основі репрезентативного фактичного матеріалу встановлена суть мети та мотиву злочинів, передбачених ст. 248 КК України, що вчиняються в Україні. Ця суть проявляється у: 1) задоволення егоїстичних потреб або любительських інтересів – 25% справ зазначеної категорії; 2) нажива – 50% досліджуваних справ про незаконне полювання; 3) інша мета – 25% справ із всього масиву справ.

Мета (перспектива) – джерело спрямованості суб'єкта, його активності. Вона, як показує вивчення кримінальних справ цієї категорії, відображає уявну модель майбутнього (чого б хотіла досягнути особа в результаті своїх дій). При цьому в кожному конкретному випадку може бути не одна мета дії, але певна з них все ж домінує і це логічно, тому що вона має певні порядки домінант. Таким чином, мотивами злочинів, передбачених ст. 248 КК України, як свідчить дослідження, є: 1) егоїзм, безвідповідальність – 25% вивчених справ; 2) користь – 70% проаналізованих справ зазначеної категорії; 3) інший мотив – 5% досліджених кримінальних справ.

Мотив – це завжди психологічна причина вчинку. Мотивом виступають усвідомлені спонукання, інтереси, емоції тощо.

Як свідчать результати наведеного дослідження, спектр мети та мотивів досить широкий і різнобарвний. Його аналіз і доведення до потенційних суб'єктів (порушників закону) може виконувати превентивну роль, а саме: запобігання досліджуваному злочину. Зокрема, деякі мотиви виконують роль спонукальних сил, які штовхають людину на вчинення конкретної дії. Мотиви можна розділяти на раціональні (пов'язані з потребою) та емоційні. Мотив зазначеного злочину можна визначити як усвідомлене спонукання (потяг) до вчинення незаконного полювання. Саме такий підхід і ставлення до цих ознак матиме вагоме значення для теорії кримінального права та практики.

За останні роки стосовно суб'єктивної сторони досліджуваних складів злочинів з'явилися судження, що ці злочини характеризуються умисною або необережною виною [12, с. 561; 2, с. 692; 15, с. 528]. Зазначені судження не мають достатнього обґрунтування. Існує також думка, що незаконне полювання характеризується прямим і побічним умислом (при настанні наслідків) [10, с. 213].

Деяким аспектам розглянутого вище питання приділяється увага й на міжнародному науковому рівні. Пропозиції знайшли певний відгук у зарубіжних науково-правових джерелах і на міжнародних практичних конференціях [25; 26; 27; 28; 29], але вважаємо, що остаточно проблема не вирішена й потребує подальшого та більш детального опрацювання.

Висновки. Все вищезазначене, а також дослідження досудового слідства і судової практики свідчить, що злочин, передбачений ст. 248 КК України, може вчинятися лише з прямим умислом, коли йдеться про злочини з формальним складом. Натомість за ознакою істотної шкоди психічне ставлення можливе як з прямим, так і побічним умислом до наслідків.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. *Викторов Б.А.* Цель и мотивы в тяжких преступлениях. – М.: Госюриздат, 1963. – 82 с.
2. *Гавриш С.Б.* Коментар до ст. 248 КК України // Кримінальний кодекс України: Науково-практичний коментар / Ю.В. Баулін, В.І. Борисов, С.Б. Гавриш та ін.; За заг. ред. В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – К.: Концерн «Видавничий дім «Ін Юре», 2003. – С. 689–693.
3. *Гавриш С.Б.* Уголовно-правовая охрана природной среды Украины: Проблемы теории и развитие законодательства. – Харьков: Вища школа, 1994. – 640 с.
4. *Дазель П.С.* Проблемы вины в советском уголовном праве // Ученые записки ДВГУ. – Владивосток, 1969. – Вып.21. – Ч.1. – С. 60–74.
5. *Дазель П.С., Михеев Р.И.* Установление субъективной стороны преступления. – Владивосток: ДВГУ, 1972. – 136 с.
6. *Дудоров О.О.* Коментар до ст. 248 КК України // Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України від 5 квітня 2001 року / За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. – К.: Канон, 2001. – С. 660–664.
7. *Клименко В.А.* Коментар до ст. 248 КК України // Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України: За станом законодавства і постанов Пленуму Верховного суду України на 1 грудня 2001 року / за ред. С.С. Яценка. – К.: А.С.К., 2002. – С. 556–562.
8. *Крупко Д.І.* Уголовно-правовая охрана живых организмов // Уголовное право Украины. Общая и Особенная части: Учебник / Под редакцией заслуженного деятеля науки и техники Украины, доктора юрид. наук, профессора Е.Л. Стрельцова. – Харьков.: ООО «Одиссей», 2002. – С. 415–420.
9. *Ломако В.А.* Поняття і значення суб'єктивної сторони злочину // Кримінальне право України: Загальна частина: Підручник для студентів вищ. спец. закладів освіти / М.І. Бажанов, Ю.Ю. Баулін, В.І. Борисов та ін.; За ред. професорів М.І. Бажанова, В.В. Сташиса, В.Я. Тація. – Київ – Харків: Юрінком Інтер – Право, 2001. – С. 142–144.
10. *Лопашенко Н.А.* Экологические преступления: Комментарий к гл. 26 УК РФ. – СПб.: «Издательство «Юридический центр Пресс», 2002. – 802 с.
11. *Матвійчук В.К.* Екологічні злочини /злочини в сфері охорони, раціонального використання, відтворення та оздоровлення навколишнього природного середовища // Кримінальне право. Особлива частина. Підручник / Відп. ред. Шакун В.І. – К.: НАВСУ «Правові джерела», 1998. – С. 365–402.
12. Науково-практичний коментар до Кримінального кодексу України. Під загальною редакцією Потебенька М.О., Гончаренка В.Г. – К.: «Форум», 2001. – Ч. 2. – 984 с.
13. *Нікітіна І.В., Матвійчук В.К., Нікітін Ю.В.* Психолого-кримінологічні детермінанти визначення суб'єктивної сторони злочину: новий аспект // Проблеми

пенітенціарної теорії і практики: Щорічний бюлетень Київського інституту внутрішніх справ. – Київ: КІВС, 2004. – С. 171–178.

14. *Никифоров Б.С.* Об умысле по действующему законодательству // Советское государство и право. – 1965. – № 6. – С. 26–28.

15. *Панько М.М.* Коментарий к ст. 248 УК Украины // Уголовный кодекс Украины. Коментарий: Под редакцией Ю.А. Кармазина и Е.Л. Стрельцова. – Харьков, ООО «Одиссей», 2001. – С. 526–528.

16. *Повелицына П.Ф.* Уголовно-правовая охрана природы в СССР. – М.: Юрид. лит., 1981. – 88 с.

17. *Рарог А.И.* Субъективная сторона квалификация преступлений. – М.: ООО «Прообразование», 2001. – 135 с.

18. *Светлов А.Я.* Субъективная сторона преступления // Уголовное право Украинской ССР на современном этапе: Часть общая. – К.: Изд-во «Наукова думка», 1985. – С. 160–188.

19. Советское уголовное право: Общая часть. – М.: Изд-во МГУ, 1981. – 517 с.

20. *Строгович М.С.* Основные вопросы советской социалистической законности. – М.: Наука, 1966. – 252 с.

21. *Тацый В.Я.* Ответственность за хозяйственные преступления: Объект и система. – Харьков: Вища школа, 1984. – 231 с.

22. Уголовный кодекс Украины: Научно-практический комментарий. – К.: Правові джерела, 1998. – 1088 с.

23. *Утевский Б.С.* Вина в советском уголовном праве. – М.: Госюриздат, 1950. – 319 с.

24. *Широков В.А.* Преступления в области охраны окружающей среды. – Хабаровск: Хабаровская высшая школа МВД СССР, 1985. – 64 с.

25. International Symposium on Trends and Perspectives in Development Science and Technology and their Impact on the Solution of Contemporary Global Problems // Report 7, USSR. – Tallin, 1979. – Jan. 8–12. – P. 1–4.

26. Diario Oficial de 27 de enero de 1984. – P. 80–101.

27. *Jozeph Raz.* Concept of a Legal System / Raz Jozeph. – Oxford, 1970. – 70 p.

28. *Kiss A.* Survey of Current Developments in International Environmental Law / A. Kiss. – Morges. 1976. – 49 p.

29. Lehrbuch des Strafrechts der Deutschen Demokratischen Republik. Allgemeine Tell. – Berline, 1957. – 312 s.

REFERENCES

1. *Viktorov B.A.* Cel' i motivy v tjazhkih prestuplenijah. – М.: Gosjurizdat, 1963. – 82 s.

2. *Havrysh S.B.* Komentar do st. 248 KK Ukrainy // Kryminalnyi kodeks Ukrainy: Naukovo-praktychnyi komentar / Iu.V. Baulin, V.I. Borysov, S.B. Havrysh ta in.; Za zah. red. V.V. Stashysa, V.Ia. Tatsiia. – K.: Kontsern «Vydavnychiy dim «In Yure», 2003. – S. 689–693.

3. *Gavrysh S.B.* Ugolovno-pravovaja ohrana prirodnoj sredy Ukrainy: Problemy teorii i razvitie zakonodatel'stva. – Har'kov: Vyshcha shkola, 1994. – 640 s.

4. *Dagel' P.S.* Problemy viny v sovetskom ugolovnom prave // Uchenye zapiski DVGU. – Vladivostok, 1969. – Vyp.21. – Ch.1. – S. 60–74.

5. *Dagel' P.S., Miheev R.I.* Ustanovlenie subektivnoj storony prestuplenija. – Vladivostok: DVGU, 1972. – 136 s.

6. *Dudorov O.O.* Komentar do st. 248 KK Ukrainy // Naukovo-praktychnyi komentar Kryminalnogo kodeksu Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 roku / Za red. M.I. Melnyka, M.I. Khavroniuka. – K.: Kanon, 2001. – S. 660–664.

7. *Klymenko V.A.* Komentar do st. 248 KK Ukrainy // Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnogo kodeksu Ukrainy: Za stanom zakonodavstva i postanov Plenumu Verkhovnoho sudu Ukrainy na 1 hrudnia 2001 roku / za red. S.S. Yatsenka. – K.: A.S.K., 2002. – S. 556–562.

8. *Krupko D.I.* Ugolovno-pravovaja ohrana zhivyh organizmov // Ugolovnoe pravo Ukrainy. Obshhaja i Osobennaja chasti: Uchebnik / Pod redakciej zaslužennogo dejatelja nauki i tehniki Ukrainy, doktora jurid. nauk, professora E.L. Strel'cova. – Har'kov: OOO «Odisej», 2002. – S.415–420.

9. *Lomako V.A.* Poniattia i znachennia subiektyvnoi storony zločynu // Kryminalne pravo Ukrainy: Zahalna chastyna: Pidručnyk dlja studentiv vyshch. spets. zakladiv osvity / M.I. Bazhanov, Iu.Iu. Baulin, V.I. Borysov ta in.; Za red. profesoriv M.I. Bazhanova, V.V. Stashysa, V.Ia. Tatiia. – Kyiv –Kharkiv: Yurinkom Inter – Pravo, 2001. – S. 142–44.

10. *Lopashenko N.A.* Jekologicheskie prestuplenija: Kommentarij k gl. 26 UK RF. – SPb.: «Izdatel'stvo «Juridicheskij centr Press», 2002. – 802 s.

11. *Matviichuk V.K.* Ekologichni zločyny /zločyny v sferi okhorony, ratsionalnogo vykorystannia, vidtvorennia ta ozdorovlennia navkolyshnoho pryrodnogo seredovyshča // Kryminalne pravo. Osoblyva chastyna. Pidručnyk. /Vidp. red. Shakun V.I. – K.: NAVSU «Pravovi dzherela», 1998. – S. 365–402.

12. Naukovo-praktychnyi komentar do Kryminalnogo kodeksu Ukrainy. Pid zahalnoiu redaktsiieiu Potebenka M.O., Honcharenka V.H. – K.: «Forum», 2001. – Ch.2. – 984 s.

13. *Nikitina I.V., Matviichuk V.K., Nikitin Iu.V.* Psykholoho-kryminolohichni determinanty vyznachennia subiektyvnoi storony zločynu: novyi aspekt // Problemy penitentsiarnoi teorii i praktyky: Shchorichnyi biuleten Kyivskoho instytutu vnutrishnikh sprav. – Kyiv: KIVS, 2004. – S. 171–178.

14. *Nikiforov B.S.* Ob umysle po dejstvujushhemu zakonodatel'stvu // Sovetskoe gosudarstvo i pravo. – 1965. – № 6. – S. 26–28.

15. *Pan'ko M.M.* Kommentarij k st. 248 UK Ukrainy //Ugolovnyj kodeks Ukrainy. Kommentarij: Pod redakciej Ju.A. Karmazina i E.L. Strel'cova. – Har'kov, OOO «Odisej», 2001. – S. 526–528.

16. *Povelicyna P.F.* Ugolovno-pravovaja ohrana prirody v SSSR. – M.: Jurid. lit., 1981. – 88 s.

17. *Rarog A.I.* Subektivnaja storonai kvalifikacija prestuplenij. – M.: OOO «Proobrazovanie», 2001. – 135 s.

18. *Svetlov A.Ja.* Subektivnaja storona prestuplenija // Ugolovnoe pravo Ukrainskoj SSR na sovremennom jetape: Chast' obshhaja. – K.: Izd-vo «Naukova dumka», 1985. – S. 160–188.

19. Sovetskoe ugolovnoe pravo: Obshhaja chast'. – M.: Izd-vo MGU, 1981. – 517 s.

20. *Strogovich M.S.* Osnovnye voprosy sovetskoj socialisticheskoj zakonnosti. – M.: Nauka, 1966. – 252 s.

21. *Tacij V.Ja.* Otvetstvennost' za hozhajstvennye prestuplenija: Obekt i sistema. – Har'kov: Vyshcha shkola, 1984. – 231 s.

22. Ugolovnyj kodeks Ukrainy: Nauchno-prakticheskij kommentarij. – K.: Pravovi dzherela, 1998. – 1088 s.

23. *Utevskij B.S.* Vina v sovetском ugovnom pravu. – M.: Gosjurizdat, 1950. – 319 s.

24. *Shirokov V.A.* Prestuplenija v oblasti ohrany okruzhajushhej sredy. – Habarovsk: Habarovskaja vysshaja shkola MVD SSSR, 1985. – 64 s.

25. International Symposium on Trends and Perspectives in Development Science and Technology and their Impact on the Solution of Contemporary Global Problems // Report 7, USSR. – Tallin, 1979. – Jan. 8–12. – P. 1–4.

26. Diario Oficial de 27 de enero de 1984. – P. 80–101.

27. *Jozeph Raz.* Concept of a Legal System / Raz Jozeph. – Oxford, 1970. – 70 p.

28. *Kiss A.* Survey of Current Developments in International Environmental Law / A. Kiss. – Morges, 1976. – 49 p.

29. Lehrbuch des Strafrechts der Deutschen Demokratischen Republik. Allgemeine Teil. – Berline, 1957. – 312 s.

Матвеев С.В. Незаконне полювання: характеристика суб'єктивної сторони складу злочину

Стаття присвячена характеристиці суб'єктивної сторони складу злочину незаконне полювання. Висвітлюються проблеми ототожнення суб'єктивної сторони й вини, впливу мотиву й мети на визначення форми вини та співвідношення матеріального й формального складу злочину.

Ключові слова: незаконне полювання, склад злочину, суб'єктивна сторона складу злочину, вина, мотив, мета, кримінальне законодавство.

Матвеев С.В. Незаконная охота: характеристика субъективной стороны состава преступления

Статья посвящена характеристике субъективной стороны состава преступления незаконная охота. Рассматриваются проблемы отождествления субъективной стороны и вины, влияния мотива и цели на определение формы вины и соотношение материального и формального состава преступления.

Ключевые слова: незаконная охота, состав преступления, субъективная сторона преступления, вина, мотив, цель, уголовное законодательство.

Matvieiev S. Illegal Hunting: the Mens Rea of the Body of the Crime

This article deals with the mens rea of the body of the crime of illegal hunting. The following issues are described: identification of the mens rea and guilt, the effect of the motive and the purpose on the determination of the form of guilt, and the ratio of the material and formal body of the crime.

Keywords: Illegal hunting; Body of the Crime; Mens Rea of the Body of the Crime; Guilt; Motive; Purpose; Criminal Law

Стаття надійшла до редакції 24.07.2016